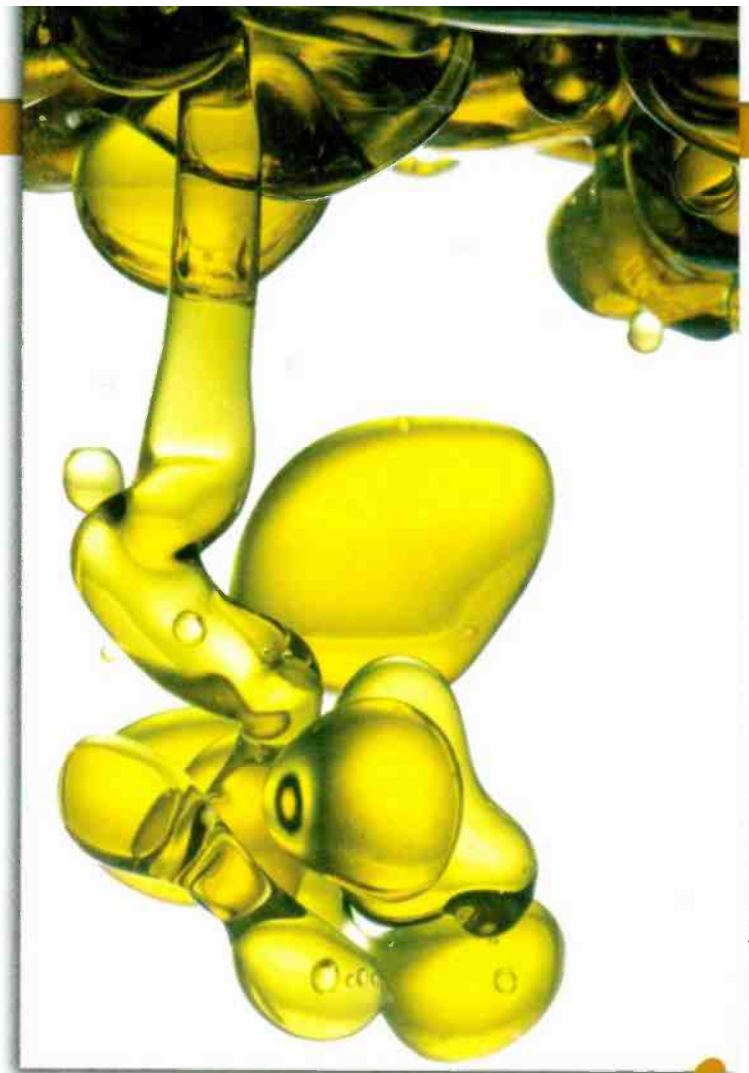

ד"ר עדי נעלי

www.greenprophet.com באדיבות

ענף שמן הכפית תמונת מצב 2014

עדי נעלי / מנהל ענף הזית, מועצת הצמחים

זיוף שמן זית

גם השנה נאבקו ללא פשרות בתופעה של זיוף והטעיית הצרכן, כאשר משווקים שונים מוכרים שמן זית נחות תוך הצגתו כשמן כתיף; מוכרים שמן פג תוקף כמוצר טרי; מוהלים שמן זית עם שמן למאור ומסכים סכנה ממשית למשתמש. ענף הזית פועל רבות, יחד עם שירות המיזון במשרד הבריאות ויחידת הפיצול של משרד החקלאות, למיגור תופעות אלו. בעיה נוספת איתה התמודדו השנה הינה איכות שמני הזית המיובאים והצורך לנסות ולחזק את הפיקוח. פעמים רבות מגיע לישראל שמן באיכויות נמוכות, חלקו אף משנים קודמות או שכלל אינו מיועד למאכל, דבר שלא עומד בתקן, מסכן את בריאות הציבור ומהווה הסבר נוסף למחירו הנמוך ביחס לשמן הזית הישראלי האיכותי.

רוויזיה בתקן הישראלי

פעלו השנה לקידום ואישור הרוויזיה בתקן הישראלי, המשפרת את המידע וההגנה על הצרכן הישראלי ובין השאר דורשת הצגת מדינת המקור של השמן על כל בקבוק. דרישה זאת באה למונע הסעיה מכוונת של הצרכן ומכירת שמן מיובא כשמן ישראלי. הרוויזיה הוכנה על ידי ועדת מומחים, אושרה בוועדת המקצועיות של מכון התקנים וחלק ממשרדי הממשלה ונמצאת על שולחנו של שר הכלכלה לאישור וחתימה.

נף שמן הזית הוא שילוב של חקלאות ותעשייה לתפארת, המגלמות בתוכן אפשרויות תעסוקה במרכז ובפריפריה, תרומה סביבתית רבה ומוגנות לזיוף, שימור ערכי טבע ושמירה על הקרקע. ענף שמן הזית הישראלי, התורם רבות גם לדו-קיום בין ערבים ליהודים, הינו מעופי החקלאות המתפתחים והמפותחים ביותר במדינת ישראל מבחינה טכנולוגית

בשנים האחרונות הושקעו על ידי המגדלים, בתמיכת משרד החק"ל, למעל 350 מיליון ש"ח בנטיעה של כרמי זית ובתעשייה תומכת, הכוללת בתי בד, ייעול הציוד ועוד. ההשקעה כבר נושאת פרי: בשנים האחרונות גדלה משמעותית תוצרת השמן וביכולתה כיום לענות על כל צרכי השוק המקומי ואף להשאיר יתרות לייצוא. השנה הקרובה סומנת בחובה אתגרים ושיוויים רגולטוריים חיוביים בענף שמן הזית לצד קשיים ואתגרים משמעותיים. שנים לא קלות עברו עלינו והשנה הורגש שיפור מסוים, בחלקו עקב ההתארגנות המחודשת והפעולות המשותפות של הענף.

ענף המודע

הייצוא ומשרדי החקלאות והכלכלה לצורך חדירה לשווקים חדשים. השנה חדר שמן זית ישראלי לשוק היפני וגם בקנדה התגלתה התלהבות רבה מהמוצר שלנו. היפנים גילו את סגולות הבריאות של שמן הזית הישראלי ואף תירגמו לשפתם את תו האיכות של ענף הזית הישראלי לטובת הצרכנים המקומיים - מחווה לאמיונותו.

ד"ר עדי נעלי ונציג האוהדים היפנים של שמן הזית הישראלי. עם היפנים קשה להתווכח

המודעות לתו האיכות של ענף הזית ויתרונותיו נמצאת במגמה ברורה של עלייה, וזאת בזכות פעילות הסברה אינטנסיבית בה המשיך ענף הזית גם השנה. נמשיך להעצים את חקלאי שמן הזית הישראליים ואת התוצרת האיכותית שלהם לטובת כלל הצרכנים, בישראל בפרט וב- עולם בכלל. ■

קורס טועמים

כחלק משיפור היכולת המקצועית, ההערכות לקראת כניסת התקן והמאבק בזיוף שמן, התקיים זו השנה השנייה קורס מיוחד של טועמי שמן זית, המסמך את החברים להשתתף בצוות טועמים מקצועי לקבוע בבית משפט אם שמן הזית הובדק הוא איכותי או מזויף. הקורס התקיים בחסות אקדמית של הפקולטה לחקלאות ברחובות, בשיתוף ענף הזית במועצת הצמחים.

הזולה של פרמיית הביטוח למגדלי שמן זית

שיתוף פעולה בין ענף הזית במועצת הצמחים, קנט וממשלת ישראל תרם השנה להתאמת ביטוח זיתי השמן לצרכי המגדלים ולענף, ובכלל זה להפחתת משמעותית בעלויות הכספיות למבטוחים. דמי הביטוח של זיתי השמן הוזלו בשיעור של כ-75% וההשתתפות העצמית קטנה. בשנה האחרונה שולמו למגדלים בענף זיתי השמן פיצויים בסך 5 מיליון ש"ח עקב נזקי אסונות טבע שגרמו לחוסר יבול.

תו האיכות וחדירה לשווקים בינלאומיים

נוכח עלייה ניכרת בכמות שמן הזית המיוצרת בישראל אנו בוחנים שיתוף פעולה עם מכן

ראובן בירגר

תמונת מצב 2014

ראובן בירגר / מרכז חקלאי העמק
אהוד חנוך / שה"מ, משרד החקלאות

מחקר ופיתוח

לצערנו, למרות שהוחלט בענף היות במועצת הצמחים על תקציב מו"פ, מושהה סעיף זה לזמן בלתי ידוע. הדבר פוגע ביכולתם של המי גדלים להתמודד מול הייבוא, וחבל. תקציבי המחקרים הרצים בשטח מגיעים בחלקם הקטן מהמדינת הראשי, חלקם ממקורות חוץ, מהמי גדלים עצמם ומשולחן זיתי המאכל.

- **השקיה במים מליחים:** מחקר בעניין זה מתבצע בנוגה על ידי ד"ר אלון בן גל ממרכז וולקני והצוות בגילת.
- **דישון זיתי שמן:** מחקר בנושא מתבצע בנוגה ובעין הוציב על ידי ד"ר אורי ירמיהו ממיוהל המחקר וצוות גילת.
- **מסיק ממוכן של זיתי מאכל:** מחקר בנושא מתבצע על ידי ד"ר ארנון דג ממרכז וולקני.
- **החלשת העוקץ למסיק מכני:** ניסויים בתחום זה מתבצעים על ידי מדריכי הענף.
- **הגנת הצומח:** תחום זה, הכולל הדברה של כימיות ממוגנות והדברת עין הטווס, גם הוא מטופל על ידי מדריכי הענף.
- **הדברת עש הזית באמצעות בלבול זכרים:** נושא זה מטופל בגשור על ידי ד"ר אלי הררי ממרכז וולקני.

השמן מגובה בעיקרה על ידי מנהל הענף במועצת הצמחים

אנו עומדים בפתחה של שנת שפע לענף על שתי שלוחותיו, זיתי מאכל וזיתים לשמן, גם אם אין היא שופעת כקודמתה בגין בעיות מוג אוויר בת קופת החוטה.

למרות שהחורף האחרון היה מועט גשמים נראית במטעים רבים ניעות גבוהה במחלת עין הטווס (*Spilocaea oleagina*), הנגרמת מהפטרייה *Fusicladium oleagineum*. בעת כתיבת שורות אלו עדיין קשה להעריך את היבול הצפוי, אך כבר נראית ירידה בשעור החוטה. בשלוחת זיתי המאכל תביא חוטה מועטה לפני גדול יותר, משאת נפשם של מפעלי הכיבוש...

בעונת הנוכחית, 2013/14, נרשמת הגדלה קלה בהיקפי הנוטיות והעי נף כולו עומד כיום על 328 אלף ד', מתוכם כ-20 אלף ד' כרמי מאכל והשאר כרמים לשמן. בתוך אלה האחרונים כ-67 אלף ד' בגידול אינטנסיבי, כלומר בהשקיה, ו-261 אלף ד' בבעל.

אנו נכנסים לשנת שמיטה. הביקוש לפני משנה שביעית נמוך ועיקר הפרי שיימכר בשנה זו ומסק בשנה שישית, כלומר השנה. אנו צופים אם כן ביקושים גדולים בתקופה הקרובה.

ענין המודע

■ **זבוב הזית (*Bactrocera oleae* Rossi):** העונה שחלפה תיזכר כאחת הגורעות ביותר מבחינת נוקי הזבוב, בעקבותיהם נפסל למאכל הפרי מחלקות רבות ולעתים משאיות שלמות שהגיעו לפתח המפעל נשלחו לשמן. כדי למנוע 'שנת זבוב' דומה הוחלט בשולחן זיתי מאי כל להקים מטה למלחמה במזיק זה. חברי המטה הם גדי הורוביץ, ראובן בירגר, אהוד חנוך, רוני שייר וד"ר פתחי עבד אל-האדי. במסגרת פעילות החמ"ל נערכו שני ימי עיון למגדלי זיתים למאכל בצפון הארץ ולמגדלי הדרום, כדי להבין ולהטמיע את הדרכים ואת אמצעי הלוחמה בזבוב. נוקי הזבוב מוחשיים למדי: היבול אשתקד עמד על כ-13 אלף טון, אולם רק כ-11.5 אלף הגיעו למפעלים בגלל בעיית הזבוב. הייבוא מירדן עמד על 6.5 אלף טון ובסך הכל נכבשו במפעלים בארץ כ-18 אלף טון.

שלוחת זיתי השמן

תחום זיתי השמן נסקר ביוליון זה בהרחבה על ידי ד"ר עדי נעלי. הבמה שלו, אם כן (ראה בהמשך). ועם זאת, חובה עלי לציין כאן כי נרשמה עליית מחירים לעומת אשתקד ונראה כי הענף מתייצב סביב 17-18 ש"ח לק"ג שמן. המחיר בשווקים הסיטוניים מגיע כיום אף ל-20 ש"ח/ק"ג. העלייה נבעה מהתארגנות וכונה של המגדלים הן בדרום הארץ והן בצפון, מה שמלמד שהתארגנות ושיתוף פעולה בין המגדלים במקום תחרות משניים תוצאה טובה יותר. זכרו, כדי להגיע עם שמן איכותי אחרי אמצע השנה יש לדאוג למערך אחסנה ראוי, מהלך לו מחויבים המגדלים כדי לשמור על מחיר ראוי. ■

התמונה באדיבות simply-dev.com

זבוב הזית

שלוחת זיתי המאכל

בשלוחה זו נסתיים הסכם בן שנתיים שנחתם בזמנו עם המפעלים. הסכם זה היה גרוע למגדלים, כי במחירים שהיו נהוגים בו לא ניתן לגדל כיום זיתים למאכל באיכות ראויה. בימים אלה מתנהל מו"מ עם המפעלים לגבי המחיר לשנים הבאות ונקווה כי ההסכם שיחתם יהיה הוגן לשני הצדדים.

■ **ביקוש:** בשנים האחרונות נראית עלייה מתונה אך עקבית בביקוש לזיתי מאכל. כרע עודף הביקוש מתמלא בזיתי שמן שהוסבו למאכל, כמו 'פיקואל', וכן מייבוא של 'נבאלי מור חסן' מירדן. הגורם המוביל העיקרי בנוסיעת זני מאכל הוא המסיק. ממחקרים שנערכו עד כה עולה כי הפתרון יבוא ממעבר לזנים דמויי 'מונוילו' אך בעלי ציפה קשה, שאינה נפגעת בניעור, כמו הזן הספרדי 'אוהיבלנקה', שחלקה מסחרית שלו כבר נטועה בדרום. בסיוור שקיימו בספרד התברר כי גם הספרדים מוערים זן זה, שתופס שם את מקום ה'מונוילו'. ■ **יבוא:** נכון להיום שלוחת זיתי המאכל, דרך ענף הפירות במועצת הצמחים, מתואמת עם משרד החקלאות בנושא יבוא זיתים מירדן. האישוורים ינתנו, אם בכלל, רק לאחר תאום עם שולחן המגדלים.